

Vammaisneuvostoyhteistyön merkitys hyvinvointialueille siirryttäessä

Merja Mäkisalo-Ropponen

kansanedustaja (sd)

Eduskunnan Vammaisasiain yhteistyöryhmän puheenjohtaja

YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskeva yleissopimus

- Suomi ratifioi sopimuksen vuonna 2016
- Sopimuksella taataan vammaisille henkilöille täysimääräisesti ja yhdenvertaisesti kaikki ihmisoikeudet ja perusvapaudet sekä edistetään heidän ihmisarvonsa kunnioittamista.
- Sen määräykset edellyttävät, että kaikissa vammaisia koskevissa asioissa vammaiset henkilöt otetaan mukaan heitä koskevien asioiden suunnitteluun ja heitä koskevaan päätöksentekoon.
- Tämä tarkoittaa myös vammaisneuvostojen ja kokemusasiantuntijoiden vahvempaa hyödyntämistä

Eduskunnan Vammaisasiain yhteistyöryhmä

- Eduskunnan Vammaisasiain yhteistyöryhmä (VAMYT) on puoluerajat ylittävä ryhmä, joka tekee työtä vammaisten aseman ja siihen liittyvän lainsäädännön parantamiseksi sekä vammaisten henkilöiden oikeuksien toteutumiseksi.
- Se pyrkii vaikuttamaan päätöksiin, jotka koskevat vammaisia ihmisiä ja heidän elämäänsä. Ryhmä vaikuttaa myös ministeriöiden kautta jo lainvalmisteluun ja tuo keskusteluun korjattavia epäkohtia.
- Vaikuttamistyönsä tueksi ryhmä järjestää eduskunnassa ajankohtaisista aiheista seminaareja sekä informaatio- ja keskustelutilaisuuksia, joihin se kutsuu vammaisasioiden asiantuntijoita.

Laki hyvinvointialueista - pykälä 32

- ”Aluehallituksen on asetettava nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien varmistamiseksi hyvinvointialueen nuorisovaltuusto tai vastaava nuorten vaikuttajaryhmä, ikääntyneen väestön osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien turvaamiseksi hyvinvointialueen vanhusneuvosto sekä **vammaisten henkilöiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien varmistamiseksi hyvinvointialueen vammaisneuvosto.**”
- ”Vaikuttamistoimielimille tulee antaa mahdollisuus vaikuttaa **hyvinvointialueen toiminnan suunnitteluun, valmisteluun, toteuttamiseen ja seurantaan asioissa**, joilla on tai joilla vaikuttamistoimielin arvioi olevan merkitystä lasten ja nuorten, ikääntyneen väestön tai vammaisten henkilöiden ja heidän tarvitsemiensa palveluiden kannalta.”
- ”Vaikuttamistoimielimet tulee ottaa **mukaan osallistumisen ja kuulemisen kehittämiseen hyvinvointialueella.**”

Sote-lakiesityksessä vammaisneuvostoista 1/2

- ”Vammaisneuvoston osalta on tärkeää huolehtia vammaisten henkilöiden ja heidän omaistensa ja järjestöjen riittävästä edustuksesta ja siitä, että eri vamma- ja sairausryhmät olisivat monipuolisesti edustettuna neuvostossa.”
- ”Vaikuttamistoimielinten jäsenten valinnan ja toimintatapojen osalta voitaisiin hyödyntää kuntien vaikuttamistoimielinten käytännössä hyväksi osoittautuneita toimintatapoja.”
- ”Yhteistyö ja vuorovaikutus hyvinvointialueiden ja kuntatason vaikuttamistoimielinten välillä olisi hyödyllistä ja sitä voidaan toteuttaa eri keinoin, esimerkiksi yhteistapaamisten muodossa.”

Sote-lakiesityksessä vammaisneuvostoista 2/2

- ”Vammaisneuvoston tehtäväkenttä kuuluisi toimintoihin, joilla on merkitystä vammaisten henkilöiden elinolosuhteiden ja heidän tarvitsemiensa palveluiden kannalta. Vaikuttamistoimielimille tulisi antaa riittävästi tietoja muun muassa ajankohtaisista hankkeista ja varata vaikuttamismahdollisuus päätösten valmistelussa.”
- ”Niiden rooliin kuuluisi esimerkiksi aloitteiden, lausuntojen ja kannanottojen tekeminen. Niillä tulisi olla myös mahdollisuus osallistua sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 7 §:ssä tarkoitetun alueellisen hyvinvointikertomuksen laadintaan.”
- ”Ne voivat myös oma-aloitteisesti ottaa kantaa ja esimerkiksi lausua sellaisista asioista, joiden ne arvioivat olevan merkittäviä edustamiensa väestöryhmien näkökulmasta.”

Osallistumista ja vaikuttamista voidaan erityisesti edistää: (soteuudistus.fi)

- järjestämällä keskustelu- ja kuulemistilaisuuksia sekä asukasraateja;
- selvittämällä asukkaiden mielipiteitä ennen päätöksentekoa;
- valitsemalla palvelujen käyttäjien edustajia hyvinvointialueen toimielimiin;
- suunnittelemalla ja kehittämällä palveluja yhdessä palvelujen käyttäjien kanssa;
- järjestämällä mahdollisuuksia osallistua hyvinvointialueen talouden suunnitteluun;
- tukemalla asukkaiden, järjestöjen ja muiden yhteisöjen oma-aloitteista asioiden suunnittelua ja valmistelua.

Vammaisneuvostoissa on varmistettava

- Vammaisten yhdenvertaisuuden varmistaminen eli vammaisen henkilö on asetettava samalla viivalle ei-vammaisen henkilön kanssa
- Tarvitaan esimerkiksi tulkkauspalveluja, henkilökohtaisen avun palveluja ja kuljetuspalveluja
- Tämä edellyttää positiivista erityiskohtelua eli sen ymmärtämistä, ettei palveluja voi järjestää ”kaikille kaikkea saman verran ja samalla tavalla” – periaatteella.
- Palveluissa on aina lähdettävä liikkeelle yksilön tarpeista

Mitä pitäisi kunnissa ja hyvinvointialueilla varmistaa?

- Kaikkeen päätöksentekoon sisältyy vammaisvaikutusten arviointi eli arviointi siitä, miten päätöksessä vammaisten yhdenvertaisuus toteutuu
- Jokaiselle alueelle vammaisasiasihenkilö (potilasasiamies ja sosiaaliasiamies eivät pysty paneutumaan riittävästi vammaisten asioihin)
- Kaikkien palveluiden oltava esteettömiä ja saavutettavia.
- Tarvitaan myös asenteiden esteettömyyttä eli avointa suhtautumista toisiimme – vammoista tai muista ominaisuuksista riippumatta.

Lopuksi

- Vammaispalvelulaki lähtee lausunnolle helmikuussa. Toivon aktiivista vaikuttamista lain sisältöön. Paljon hyvää, mutta vielä jäi korjattavaa!
- Suomeen tarvittaisiin vammais- ja harvinaissairausvaltuutettu
- Valvonnassa on pystyttävä parempaan. Hyvinvointialueilla on vastuu palvelujen valvonnassa.
- ”Viranomaisvalvonnan tehtävänä on valvonnan ja ohjauksen keinoin varmistaa, että hyvinvointialueiden järjestämisvastuu, asiakkaiden ja potilaiden oikeudet sekä palveluiden turvallisuus ja laatu toteutuvat lainsäädännön edellyttämällä tavalla.” ([Aluehallintovirasto](#))

Kiitos mielenkiinnosta kaikille!